

DE ANGST GEEN RUIJTE GEVEN

Serie Bewegen en bewogen worden

We worden op onze wenken bediend: maandagavond wees premier Rutte ons erop dat er geen reden is voor oververhitte debatten over het klimaat *die “de mensen angst aanjagen”* - want Nederland heeft nog 31 jaar de tijd om te voldoen aan de afspraken van ‘Parijs’. Van zulke uitspraken word ik eerder bang dan gerustgesteld...

Vandaag is het de tweede zondag van de vastentijd. Die begon anderhalve week geleden op Aswoensdag. Ik zat vlakbij het vuur en zag de palmtakjes in rook opgaan. En ik dacht: daar gaan we: al onze voornemens en goede bedoelingen van het afgelopen jaar; daar ga ik: al mijn strevingen, mijn trotse zelfbeeld – tot as verpulverd. Ik ben maar een klein mensje, wist ik weer. En met die as werd ik daarna getekend, bekrust, en zo werd ik verbonden met de bevrijdende kruisweg van Jezus, door deze weken heen zijn Pasen tegemoet levend.

Dit jaar staat deze periode hier in het teken van de *barmhartigheid*. Dat is zien met de ogen van God, de Levende, hoorden we vorige week - mezelf zo zien, anderen zo zien; en dan geraakt, bewogen worden; en dan ook in beweging komen. Maar ik kan het niet alleen, ik ben hulp-behoevend. Kan ik mijzelf als door de as-getekend mens zo zien? Waar brengt mij dat?

We hebben hierbij een profeet uit Israel te hulp geroepen, *Jesaja*. Een profeet is een geroepene, een gegrepene die niet wil, niet kan, niet durft, maar *toch* gaat, zich toch laat bewegen, tegen wil en dank: ‘ik wil niet – ik wil toch’. Een profeet is iemand die beseft dat hij van zichzelf niet zoveel te zeggen heeft: ‘ik had geen stem’, die een woord van-vuur-roodgloeïend in zijn mond krijgt gelegd, een woord dat haar- of hemzelf *pijn* doet. Kan de profeet die pijn overbrengen, vanuit die pijn authentiek spreken en mensen raken? Jesaja hoort een godswoord: *tegenover* het volk durven te gaan staan, niet mee huilen en heulen, niet overal verraad zien, niet eigen volk en belangen eerst, niet meegaan met hun angsten. Maar een *tegengif* bieden tegen de angst, tegen de inzichzelfgekeerdheid. Dat hoort hij - en dan spreekt hij.

Ik moest denken aan onze angstige politici die altijd zozeer met de eerstvolgende verkiezingen bezig zijn, met hun eigen herverkiezing, met de peilingen, dat ze de grootste schreeuwers nabootsen, dat ze vragen van de eeuw, van de lange duur laten liggen. Ik kan het niet laten, ik lach om hen, als profetisch-beïnvloed mens die poogt te geloven..

Profetie weet van *heiligheid*, van heilig ontzag voor de Eeuwige, de Levende, die *anders* is, die zich afzondert van ons maar toch uitstraling heeft naar ons [Buber ‘Het geloof der profeten’], die zo bij ons wil zijn. Die lacht om de pretenties van de groten, ook om de pretenties van *mijn* grootheid, mijn grootheidswaanzin, mijn stoerheid, mijn volhouderij. Die dat allemaal ten val brengt, in elkaar laat donderen, als een tegendraadse struikelsteen, een valstrik. Zo zal het gaan, krijgt de profeet voor ogen geschilderd...

Die profetie van de heiligheid, met haar afzondering en uitstraling, brengt ons bij de wijsheid van het onderricht, de bijbelse Thorah. Die wil geleerd, toegeëigend, verinnerlijkt worden, door de hoopvolle confrontatie met alle machtigheid in mij en om mij. Ik word gerelativeerd, gerelateerd aan hoe de Eeuwige graag een mens ziet. Daarvoor is een nieuwe geboorte nodig (we zongen het al), verrijzenis uit de as...: “verwek mij uit het graf, / uw mens opnieuw geboren”.

'De angst geen ruimte geven' zou opgevat kunnen worden als de angst *eronder* houden, *wegdrukken* – maar dan slaat die angst des te harder terug. Er is veel om angstig van te worden in onze wereld: de inadequate reacties van politici, maar ook onze eigen verkramptheid, de neiging elkaar op te jagen en uit te putten in werk en kerk. Wie de impasses in ons leven en samenleven beseft, kan sprakeloos worden, de stem / de spraak verliezen tegenover 'harten vet en vadsig', zoals de profeet beschrijft: 'ik vond geen woorden'. Het slaat terug op onszelf: hoezeer zijn we ook zelf vervallen aan vadsigheid, gemakzucht? Wie mag de profetenmantel om te doen? Wie kan verwoorden wat de Eeuwige van ons verwacht?

En toch... - toch is er die stem die ook ons roept aan '*de angst voorbij*'. In ons eigen persoonlijke leven: voorbij aan de levensangst, de angst om ons bloot te stellen aan de grilligheden van het onzekere bestaan, om dat leven toch te willen. Maar ook om niet verlamd te raken door die stemmen die me influisteren dat ik 'alles uit het leven moet halen', en wel nu – wat een onzalige kramp die leidt tot faalangst... En ook *met elkaar* de angst voorbij, bijvoorbeeld voorbij aan die malle, onrealistische behoefte om totale veiligheid te verzekeren, om van elk probleem een te beheersen veiligheidsprobleem te maken: het buitenland, de jeugd, de ander – daar worden we vooral angstiger van...

Hoe kom ik, hoe komen wij de angst voorbij? Dat heeft alles te maken met de vraag er achter: wat/wie is ons heilig? Waar hebben we ontzag voor? En dan dus ook: aan wie vertrouwen we ons toe? Jesaja wordt gegrepen, aangegrepen door een diep ontzag, sterker: ontzetting, letterlijk *ont-zetting*. Hij wordt uit zijn voegen gelicht, uit zijn comfortzone weggeblazen. Hij krijgt tegen wil en dank deel aan een ont-zettend heilig mysterie. Het is in zijn tijd kennelijk te groot voor de openbaarheid, hij moet het dichtbinden, bewaren 'in een bundeltje', dus behoeden, verzegelen in de oren van mensen die voor altijd leerlingen blijven, dus in gesprek en voorbeeld doorgeven. Daarmee de verwachting levend houden. Zo kan hij zich hoopvol toevertrouwen aan God, de Levende die in onze barre wereld een verborgen God is – soms licht Haar gezicht op, in wie mij aankijken, in wie naar mij als naaste verlangen.

We hebben oefenplaatsen nodig, vrije ateliers die overstromen van woorden en muziek, om de vrijheid te leren voelen het leven voluit te omarmen, om ons de angst voorbij vrijmoedig en hoopvol toe te vertrouwen aan het God-gewilde leven. Een plaats waar heilig ontzag en diep gevoelde vreugde aanstekelijk samengaan. Zo'n plek als hier?

De angst geen ruimte geven, wel onderkennen, maar je er niet door laten verlammen. Dat kan alleen 'in hope': alleen de hoop maakt ruimte voor de toekomst. Moet dat in deze tijd van onomkeerbare dreigende klimaatverandering niet vóór alles betekenen dat we stem geven aan toekomstige generaties? Onze democratie schiet daarin tekort, die vertegenwoordigt enkel de kiezers van nu. Maar wat staat er allemaal in de weg aan korte-termijn-belangen? Wie vertegenwoordigen onze achterkleinkinderen? Mogen zij vooropgaan? Wat zouden we al veel gewonnen hebben als we konsekvent ons steeds afvragen: is wat wij doen en beslissen ook goed voor 2, 3 generaties verder? Zouden we zo aan het slakkentempo van onze angstig-realistische bestuurders voorbij kunnen komen?

Met als het ware een askruisje op ons voorhoofd trekken we deze weken van inkeer door. Dat kruisje verwijst naar die mens-van-God die 'beeld en gelijkenis van de Levende' is, zoals we straks zullen zingen. Die zo 'Christus' bleek te zijn, 'mensenzoon van God': omdat hij afzag van het 'aanzien als een god', zich niet onderwierp aan de gestalte van deze wereld, een aparteling met uitstraling werd. *Hij is 'heer'* zullen we ook zingen – nee, geen ouderwetse mannensupermacht boven ons uit, maar gezagvol mens tussen ons, *onder* ons: hij is zo'n heer, en niet de keizer, niet de kiezer, niet de markt, niet de meerderheid...

Het vieren van de verbondenheid met deze 'leidsman en lotgenoot' zet ons in de ware vrijheid, voorbij aan de angst en gereed voor de allergrootste liefde – 'op de vleugels van een lied'...

Harry Pals

We lazen Jesaja 6 (Huub Oosterhuis) en Jesaja 8 (Harry Pals)